

Täysistunto

Tiistai 5.10.2021 klo 13.59—17.12

9. Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 2/2021 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 13/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 13/2021 vp. Nyt päätetään päätösehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

16.07 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunnassa on valmistunut mietintö puhemiesneuvoston ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen muuttamiseksi. Muutos koskee valiokuntien etäkuulemisten järjestämistä ja lisäksi työjärjestyksen sääntelyä poissaolotietojen kirjaamisesta. Valiokunta ehdottaa, että puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään pienin muutoksin ja että työjärjestyksen muutos tulee voimaan ensi viikon maanantaina 11.10.

Perustuslakivaliokunta on jo aikaisemmin todennut, että eduskunnan toiminnan määrämuotoisuuden vaatimus perustelee sääntelyn tarvetta. Valiokunnan mukaan eduskunnan toimintamuodot eivät lähtökohtaisesti voi perustua yksinomaan eduskuntaryhmien välisille sopimuksille tai epävirallisille käytännöille perustuslain, työjärjestyksen tai eduskunnan puhemiesneuvoston antamien valiokuntien yleisohjeiden asemesta. Siten on perusteltua, että etäkuulemisesta säädetään eduskunnan työjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta painottaa, samoin kuin puhemiesneuvoston ehdotuksessakin todetaan, että vastaisuudessa valiokunnat kuulevat asiantuntijoita yleensä lähikokouksissa. Etäkuulemista harkittaessa voisi ehdotuksen perusteluiden mukaan ottaa huomioon esimerkiksi valiokunnan työtilanteen ja käsiteltävänä olevien asioiden laadun. Perustuslakivaliokunta korostaa asiantuntijakuulemisten perusteellisuuden ja vuorovaikutuksellisuuden merkitystä erityisesti oikeudellisesti monimutkaiseksi tai riidanalaisiksi arvioituja asioita käsiteltäessä.

Lisäksi perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota etäkuulemisen järjestämisestä päättämiseen. Yleisten säännösten mukaanhan valiokunnan puheenjohtaja kutsuu valiokunnan kokoukseen. Valiokunta kuitenkin korostaa sen tärkeyttä, että puheenjohtaja ottaa huomioon sen, mitä valiokunnassa mahdollisesti on keskusteltu kuulemisen järjestämistavasta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2021 vp

16.08 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Eduskunta on selvinnyt korona-ajasta erittäin hyvin, ja olemme pystyneet uudistamaan työtämme niin, että kriisitilanteessakin on pystytty varmistamaan asioiden hyvin hoitaminen ja päätöksenteko. Olemme oppineet paljon, ja oppimastamme on hyötyä, jos — ja luultavasti kun — kohtaamme uusia kriisejä tulevaisuudessa.

Puhemies! Yhteiskunta ei enää palaa aikaan ennen koronaa. Moni asia on muuttunut pysyvästi, ja siksi on hyvä, että pystymme eduskunnassakin säilyttämään joitain nyt oppimistamme hyvistä käytännöistä. Valiokunnat ovat erilaisia, ja siksi on hyvä, että valiokunnat voivat nyt päättää asiantuntijakuulemisten järjestämisestä niin sanotusti etänä, jos ne katsovat sen olevan järkevää toiminnan kannalta. Myös ympäristö kiittää, jos matkustamista voidaan vähentää. On usein aivan järjetöntä kutsua asiantuntijoita satojen kilometrien päästä valiokunnan kuulemiseen.

Etäkokousten ongelmaksi on sanottu esimerkiksi vuorovaikutuksen vähäisyys ja vaikeutuminen. Itse ajattelen niin, että tämä on myös tottumis- ja oppimiskysymys. Etäkokouskäytäntöjä on mahdollista kehittää, ja uskoakseni teknologia tulee helpottamaan tulevaisuudessa myös vuorovaikutuksellisuutta etäkokouksissa. Tulevaisuusvaliokunta keskusteli asiasta viime viikolla ihan omana asianamme, ja päätimme käynnistää kokeiluja erilaisten etäkokousmenetelmien ja työtapojen kehittämiseksi.

Puhemies! Ilman muuta on tärkeää, että nyt pääsemme kohtaamaan ja keskustelemaan kasvotusten, mutta toivoisin, että myös eduskunnan työtapoja edelleen voitaisiin kehittää ja uudistaa. Tässä voisin kysyä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalta: Millä reunaehdoilla ja miten voisimme edetä näissä työtapojen kehittämisasioissa? Tuliko valiokunnassa esille vaihtoehtoisia ratkaisumalleja? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

16.11 Mikko Ollikainen r: Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Den här arbetsordningsförändringen är en välkommen och bra sak, tycker jag, för precis som det har framkommit här så är det stor skillnad mellan utskotten, på sättet vi jobbar. Själv är jag nu i kulturutskottet och i miljöutskottet, och faktum är att de här hörandena på distans fungerar väldigt bra till exempel på tisdagar och på fredagar, så att man har speciella dagar som man har beslutat om, och det är en väldigt bra sak, och att man fokuserar de här officiella ärendena till onsdag och torsdag. Det här är faktiskt också ur ett familjeperspektiv jätteviktigt och bra, för vi är många i det här huset som har små barn. Det här gör alltså för min egen del att jag till exempel i dag kunde föra barnen till daghemmet i stället för att jag skulle ha stigit upp klockan halv fem och tagit morgontåget och inte sett barnen. Nu har jag varit med på distans i stället den här dagen.

Näen, että tässä on myös suuria hyötyjä, että etäkuulemisia pystytään käyttämään esimerkiksi tiistaisin, kun maakunnista tullaan. Itse tänään vein lapseni esikouluun, ja se ei olisi ollut mahdollista, jos olisi ollut virallinen kokous. Tänään oli kyllä ympäristövaliokunnan kokous, mutta se oli etänä, ja nyt oli sitten mahdollista tehdä näin. Näen, että meitä on monta perheellistä, joilla on pieniä lapsia, ja kun viime viikolla keskusteltiin tästä perhevapaa-uudistuksesta, niin myös tästä näkökulmasta kannattaa miettiä tätä työpaikkaa, että ollaan tulevaisuuden työpaikka. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ojala-Niemelä.

16.12 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin lähtökohtana on, että eduskunnan päätöksenteossa on oltava valtiopäiville kokoontunut ja läsnä ollen tapahtuva päätöksenteko, mutta tämä puhemiesneuvon esitys koski sitä, että etäkuulemiset rajoitettiin koskemaan vain näitä asiantuntijakuulemisia. Siten katsottiin valiokunnassa, että tämä sääntely ei merkitse olennaista poikkeusta normaaliin asioitten käsittelytapaan valiokunnassa eikä sillä ole vaikutusta näihin päätöksentekomenettelyihin. Nämä kuulemiset on myös näin korona-aikana todettu toimiviksi, ja kuitenkin toivottiin, että tästä ei tulisi pääsääntöä. Siinä nähtiin, että vaikutusta voisi olla tähän asian käsittelyn perusteellisuuteen ja vuorovaikutukseen, mutta sitten tämmöisiä rutiiniluonteenomaisia asioita voitaisiin käsitellä esimerkiksi kerran tai kaksi kertaa viikossa etäkuulemisten osuessa.

Itse henkilökohtaisesti myös maakunnasta tulevana äitinä, Rovaniemeltä saakka — koitiin on 900 kilometriä, viikot täällä viettävänä — kyllä lämpimästi kehottaisin, että tämä talo miettisi työtapojen kehittämistä myös pitemmällä aikavälillä. Ahteen Matin esitystä kannatin lämpimästi, jossa viikot oli jaettu täysistuntoviikkoihin, valiokuntaviikkoihin ja maakuntaviikkoihin, ja kyllä soisin, että nämä esitykset myös kaivettaisiin naftaliinista ja katsottaisiin, olisiko näissä kehittämistä jatkotyöskentelyä varten.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Peltokangas.

16.14 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua käydään tässä. Mielestäni esitys on erittäin hyvä yhdessä pohdittavaksi, ja suunta on sillä tavalla oikea. Itse kannatan tietenkin sitä päätöksentekoa kasvotusten, koska se on sitä parasta, jolloin se kommunikaatio on nopeaa ja reaktiivista.

Ledamot Ollikainen toi tässä myöskin erittäin hyvän perspektiivin tähän keskusteluun. Perheet ja tulevaisuus ovat meille tärkeitä, ja kun me pidämme huolen siitä, että eduskunnan työskentely pysyy tehokkaana, niin itse toivotan lämpimästi tervetulleeksi myöskin tämän keskustelun tähän kohtaan.

Lähtökohtaisesti tosiaan olen ehdotuksen kannalla, ja pohditaan yhdessä sitten, mihin se lopulta päättyy. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.15 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty nyt keskustelua osittain tämän koronan herättämistä huomioista siitä, mikä on tämä uusi todellisuus, uusi normaalisuus. Itse olen suhtautunut hyvinkin penseästi siihen, että me siirtyisimme tähän etätyöskentelyyn, vaan olen aina kannattanut tätä lähityöskentelyä kokoustamisen osalta, myöskin jopa asiantuntijoiden kuulemisen osalta niin paljon kuin se on järkevää ja mahdollista, koska se lähellä tapahtuva, lähes samassa tilassa tapahtuva diskurssi on toisenluonteinen kuin etäältä tapahtuva diskurssi jo pelkästään sen vuoksi, että kun itse olen näissä etäkokouksissa ollut mukana, niin usein teen useita asioita samanaikaisesti — pahimmillaan saattaa olla parikin tietokonetta päällä ja istun samaan aikaan kahdessa kolmessa kokouksessa, jolloin se keskittyminen ei ole asiallista. Silloin tietysti voi katsoa peiliin ja muuttaa peilissä käyttäytymistä, ja se on itsestäänselvää, mutta myöskin tilanne tekee sitten otolliseksi sen, että keskittyminen ei ole niin vahvaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2021 vp

Tunnistan kyllä — kun puhun edustajana, joka on Vantaalta — että silloin kun meillä on kokouspaikka tässä pääkaupunkiseudulla, minä olen vähän jäävimpi argumentoimaan sitä suhteessa niihin, jotka työskentelevät etäältä. Mutta otan tähän toisen esimerkin: Ojala-Niemelän puheenvuorossa tuli esille se, että meillä olisi ikään kuin istuntoviikko, valio-kuntaviikko ja sitten olisi maakuntaviikko ja niin edelleen, viitaten edustaja Ahteen — vai oliko hän silloin puhemiehenä pohtimassa tätä asiaa — aikanaan tekemiin esityksiin. Minulla on toinen foorumi, joka on toinen parlamentti, jossa olen edustamassa eduskuntaa ja Suomea, ja se on Euroopan neuvosto, joka toimii juuri sillä silmällä, että meillä on erilaiset istuntoviikot erikseen, sitten on myöskin komiteakokouksia ja muuta. Ja kyllä Euroopan neuvoston työssä jos missä näkyy se, että nyt sitten olen etäällä siinä suhteessa, että en asu Strasbourgissa enkä Ranskassa, ja osaan kyllä tunnistaa sen tilanteen, mikä suomalaisilla-kin maakunnissa olevilla kansanedustajilla on tähän eduskunnassa työskentelyyn.

Ratkaisevan tärkeää on ollut se, arvoisa puhemies, että kun on mennyt Strasbourgin kokouksiin, se vaikuttaminen on aivan toista luokkaa kuin etäkokouksesta — aivan toista luokkaa. Meillä oli viimeksikin tässä kokous, joka oli viime viikolla Strasbourgissa, ja meillä oli muutama suomalainen, jotka olivat jopa raportoineina kokoustilanteessa, niin kyllä me siinä puolin ja toisin tunnistimme sen, että tämä on nikotteleva tapa olla mukana päätöksenteossa Suomesta käsin. Se on nikotteleva tapa, ja hieman siinä tuli jopa ongelmallisia tilanteita.

Eli kyllä minä nyt suosittelisin ja vahvana peruslähdekohtana pitäisin sitä, että niin paljon kuin mahdollista työskentelisimme läsnä olevissa tilanteissa, pakottaisimme itsemme yhteen tekemään päätöksiä, käymään myöskin keskustelua. On sitten tilanteita, että jos YK:n pääsihteeri halutaan ottaa paikalle, vaikka Strasbourgin, jos ei nyt tänne, niin se voi olla paikallaan, että hän tulee etänä siihen läsnäolevaksi ja niin edelleen. Meillä on siis huippuasiantuntijoita ehkä vaikea saada liikuteltua, paremmin se sitten tapahtuu etäyhteyksien kautta, mutta se olisi poikkeus, ei pääsääntö.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi puhemiesneuvoston ehdotukseen PNE 2/2021 vp sisältyvän päätösehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Päätösehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.